

Aptaujas par arodrehabilitācijas jautājumiem adaptācija latviešu valodā un psihometrisko īpašību pārbaude

Vīta Deičmane^{1,2}, Lolita Cibule¹, Anita Vētra¹

¹ Rīgas Stradiņa universitāte, Rehabilitācijas katedra, Latvija

² Nacionālais rehabilitācijas centrs "Vaivari", Tehnisko palīgīdzekļu centrs, Latvija

Ievads. Latviešu valodā nav adaptēti pasaulē atzīti mūsdienīgi mērījumi lietošanai profesionālajā (aroda) rehabilitācijā. Aptauja par arodrehabilitācijas jautājumiem (angļu val. *Work Rehabilitation Questionnaire, WORQ*) ir novitāte profesionālajā rehabilitācijā un dod iespēju noteikt rehabilitācijas vajadzības personām darbspējīgā vecumā ar funkcionēšanas traucējumiem. Instruments ir validēts un brīvi pieejams angļu un vācu valodā. *Finger et al.* 2014. gada pētījumā konstatēti labi *WORQ* iekšējās saskaņotības un ticamības rādītāji. Instrumenta autori atbalsta turpmāku aptaujas tulkošanu un starpkultūru adaptāciju.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Mērķis ir adaptēt latviešu valodā *WORQ* (*Finger et al.*, 2014) un pārbaudīt aptaujas psihometriskās īpašības personām ar dažādiem paliekošiem funkcionēšanas ierobežojumiem. Tika veikts kvantitatīvs pētījums – instrumenta starpkultūru adaptācijas pētījums ar ticamības un validitātes pārbaudi. Aptaujas par arodrehabilitācijas jautājumiem adaptēšana latviešu valodā tika veikta, pamatojoties uz instrumentu starpkultūru adaptācijas vadlīnijām.

Kopumā *WORQ* adaptēšanas un psihometrisko īpašību pārbaudes pētījumā piedalījās 131 dalībnieks. Respondenti tika sadalīti trīs grupās: pirmā grupa (n = 36) – personas pēc apakšējo ekstremitāšu amputācijas; otrā grupa (n = 37) – personas pēc muguras smadzeņu bojājuma; trešā grupa (n = 58) – profesionālās rehabilitācijas klienti ar dažādiem funkcionālajiem traucējumiem. Izmantojot novērtēšanas instrumentu *WORQ*, tika noteiktas personu rehabilitācijas vajadzības. Dalībnieki tika novērtēti atkārtoti ar laika intervālu 7–14 dienas.

Rezultāti. Aptaujā par arodrehabilitācijas jautājumiem latviešu valodā gūti labi un augsti iekšējās saskaņotības rādītāji starp grupām (Kronbaha alfa koeficients – robežās no 0,85 līdz 0,96). Katras aptaujas sadaļas mērījuma un atkārtotā mērījuma starpklašu korelācijas koeficients ICC = 0,962 ir vērtējams kā augsts. *WORQ* aptaujā latviešu valodā 27 jautājumos iegūtas statistiski ticamas vidējās vērtības atšķirības starp grupām ($p \leq 0,05$).

Secinājumi. Aptauja par arodrehabilitācijas jautājumiem latviešu valodā ir ticams un drošs novērtēšanas instruments izmantošanai rehabilitācijas vidē personām ar dažādiem paliekošiem funkcionēšanas ierobežojumiem.